

การตรวจประเมินพัฒนาการและความสามารถ (Developmental and Functional evaluation) และการตรวจประเมินโดยใช้แบบทดสอบมาตรฐาน

การตรวจประเมินพัฒนาการและความสามารถจัดเป็นหัวใจสำคัญของการประเมินเด็กพิการ ผู้ประเมินต้องมีความรู้และคำนึงถึงระดับความสามารถตามพัฒนาการที่ควรเป็นในช่วงอายุของผู้ถูกประเมิน ตัวอย่างพัฒนาการตามอายุแสดงในตาราง

พัฒนาการแต่ละส่วนจะมีลักษณะในรายละเอียดต่างกันไป เช่น พัฒนาการของการใช้มือจะมากในช่วงอายุ 6-12 เดือน ความสามารถใช้มือและใช้นิ้วหัวแม่มือหยิบจับจะเพิ่มขึ้นมากในช่วงอายุ 6-9 เดือน ตอนอายุ 7 เดือนจะหยิบจับแบบหยาบ ๆ ได้แต่พออายุ 8-9 เดือนจะเริ่มหยิบจับของชิ้นเล็กได้ และช่วงอายุ 9-12 เดือนจะพัฒนาการใช้มือและนิ้วมือให้ทำงานที่ละเอียดได้ดีขึ้น (refinement)⁽⁴⁾ ซึ่งจะพัฒนาต่อไปทั้งในด้านความละเอียดและกำลังที่จะใช้งานต่อไป การพัฒนาการใช้มือในช่วงแรกนั้นจะใช้ 2 มือคู่กันไป โดยเด็กปกติจะพัฒนาให้เห็นมือข้างที่ถนัดเมื่ออายุ 2-3 ขวบ แต่ถ้าพบว่าเด็กใช้มือข้างใดข้างหนึ่งหรือมีมือถนัดก่อนอายุ 1 ขวบควรตรวจประเมินหาความผิดปกติของระบบประสาท

การประเมินพัฒนาการมีความสำคัญทั้งในด้านการบอกปัญหา วางแนวทางการแก้ไข ติดตามการรักษาฟื้นฟูและวางแผนการรักษาต่อไปให้เหมาะสมกับระดับพัฒนาการและความสามารถ

ตารางพัฒนาการปกติในช่วง 5 ปีแรก

อายุ	ด้านการเคลื่อนไหว หรือกล้ามเนื้อมัดใหญ่	ด้านการใช้กล้ามเนื้อ มัดเล็ก มือ และตา	ด้านการใช้ภาษา	ด้านการมี ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น
3 เดือน	ท่าคว่ำ ชันคอได้ เริ่ม ใช้แขนยันตัวขึ้นจาก พื้น	ยกแขนสองข้าง ขึ้นมาเล่น มือแบ ออก ไม่กำมือตลอด มองตามวัตถุได้ 180 องศา	ร้อง หัวเราะ ส่ง เสียง “อ้ออ่า”	ยิ้มทัก
6 เดือน	คว่ำ หงาย นั่งทรงตัว พอได้	หยิบของมือเดียว เปลี่ยนมือที่ถือของ	หันหาเสียง เล่นเสียง	แปลกหน้าคน
9 เดือน	นั่งตัวตรง คลาน เกาะ ยืน	ใช้นิ้วหยิบของ มอง หาของที่ตก	เข้าใจสีหน้า เริ่มรู้ ภาษา	เล่นจ๊ะเอ๋
12 เดือน	เกาะเดิน จูงเดิน	หยิบของชิ้นเล็ก เปิด หน้าหนังสือ	พูดคำแรก รู้จักชื่อ รู้จักความหมายของ คำว่า “ไม่”	เลียนแบบท่าทาง ง่าย โบกมือบอก ลา (bye bye)
18 เดือน	วิ่ง	ใช้ช้อนตักอาหาร วางของซ้อนกัน 2-4 ชั้น	ชี้รูปภาพ หรือ อวัยวะตามคำบอก ได้ ทำตามสั่ง 1 ชั้น ได้	ถือถ้วยตมึมน้ำ
24 เดือน	เดินขึ้นบันได เตะบอล	ขีดเส้นตรง วางของ ซ้อนกัน 6-7 ชั้น หมุนลูกบิด	พูดคำ 2-3 คำ ติดกันอย่างมี ความหมายได้	เลียนแบบผู้ใหญ่ บอกการขบถ่าย
3 ขวบ	ยืนบนขาข้างเดียว ถีบ สามล้อ	วาดวงกลม วางของ ซ้อนกัน 9-10 ชั้น	พูดเป็นประโยคได้ รู้ อายุและเพศ	แต่งตัว แบ่งของให้ คนอื่น
4 ขวบ	เดินลงบันไดสลับเท้า	วาดสี่เหลี่ยม	ร้องเพลง บอกสีได้	เล่นกับคนอื่น
5 ขวบ	เดินต่อเท้า	วาดสามเหลี่ยม	พูดฟังเข้าใจ ถาม เหตุผล	เล่นมีกติกากา

การตรวจประเมินความสามารถมีหลายแบบขึ้นกับพัฒนาการของเด็ก รวมทั้งมิติที่ต้องการประเมินด้วย ในปัจจุบันมีการพัฒนาแบบทดสอบมาตรฐานเพื่อใช้ประเมินในด้านต่าง ๆ เพื่อให้การประเมินเป็นไปในทางเดียวกันและสามารถใช้วางแผน เปรียบเทียบหรือติดตามผลการดูแลรักษาฟื้นฟูได้ การประเมินเด็กพิการต้องประเมินหลายมิติทั้งด้านพัฒนาการ ร่างกาย สติปัญญา ความพร้อมในการเรียนรู้ อารมณ์ การปรับตัวเข้ากับสังคม การประเมินด้านสติปัญญาและการรับรู้สำคัญต่อการนำไปใช้วางแผนการศึกษาหรือเข้าเรียนของเด็กพิการรวมทั้งเป้าหมายและแนวทางการฟื้นฟู ในที่นี้จะขอกกล่าวถึงเพียงบางตัวอย่างเท่านั้นดังตาราง

ตารางตัวอย่างแบบประเมินมาตรฐาน

ด้าน	แบบทดสอบ	การใช้และหรือช่วงอายุที่ทดสอบ
พัฒนาการ ⁽¹⁾	Denver Developmental Screening Test	แรกเกิด-6 ขวบ
	Gesell Developmental Schedule	อายุ 4 สัปดาห์-6 ขวบ
	Peabody developmental motor scales, 2 nd edition	ประเมินพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อทั้งมัดใหญ่และมัดเล็ก อายุ 1-3 ? เดือน
ความสามารถ (function) ⁽⁷⁾	WeeFIM system (Functional Independence Measure for children)	ใช้ประเมินความพิการหรือความไม่สามารถ (disability) ใช้ในเด็กพิการอายุ 6-12 ขวบ
	Functional Independence Measure (FIM)	อายุตั้งแต่ 7 ขวบขึ้นไป
	Pediatric Evaluation of Disability (PEDI)	ใช้ในเด็กพิการอายุ 6เดือน-7 ขวบ
	Gross Motor Function Measure (GMFM)	ใช้ประเมิน gross motor function ในเด็ก cerebral palsy
	Berg Balance Test	อายุตั้งแต่ 5 ขวบขึ้นไป
	Oral motor/feeding rating scale	อายุตั้งแต่ 1 ขวบขึ้นไป
	Functional Status Score(8)	เด็กที่เป็นผู้ป่วยใน
สติปัญญา ⁽¹⁾	Stanford-Binet Intelligence Scale	อายุ 2 ขวบขึ้นไป
	Wechsler Preschool and Primary Scale of Intelligence Revised (WPPSI-R)	อายุ 3-6 ขวบ
	Wechsler Intelligence Scale for Children Revised (WISC-R)	อายุ 6-16 ขวบ

การรับรู้ (perception) ⁽¹⁾	Bender Visual Motor Gestalt Test	อายุ 5 ขวบขึ้นไป
ทักษะด้านวิชาการ (Academic achievement test) ⁽¹⁾	Wide Range Achievement Test Revised (WRAT)	อนุบาลจนถึงมัธยมปลาย
	Peabody Individual Achievement Test	อนุบาลจนถึงมัธยมปลาย
สังคมและการมีส่วนร่วม	School function assessment (SFA)	การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของ โรงเรียนช่วงชั้นประถมศึกษา
คุณภาพชีวิต	Child health questionnaire (CHQ)	ตั้งแต่ 2 เดือน - 17 ปี

นอกจากนี้ยังมีแบบประเมินมาตรฐานที่นิยมใช้เฉพาะโรค เช่น

- โรคข้อในเด็ก (juvenile arthritis) มีคำแนะนำให้ใช้ Child Health Assessment Questionnaire (C-HAQ), Juvenile Arthritis Functional Assessment Scale (JAFAS), Pediatric Outcomes Data Collection Instrument (PODCI), และ Activities Scale for Kids (ASK)⁽⁵⁾
- Cerebral palsy นิยมใช้ Gross Motor Function Measure (GMFM), Gross Motor Function Classification System (GMFCS), Manual Ability Classification System (MACS)⁽⁶⁾

อ้างอิง

กมลทิพย์ หาญผดุงกิจ. (2560). การตรวจประเมินพัฒนาการและความสามารถ

(Developmental and Functional evaluation) และการตรวจประเมินโดยใช้

แบบทดสอบมาตรฐาน ใน ศรีนวล ชวศิริ และคณะ (บรรณาธิการ), รู้ทางเวชศาสตร์ฟื้นฟูเด็ก.

(น.62 – 64). กรุงเทพฯ : บริษัท พี.เอ.ลีฟวิ่ง จำกัด.